36 935 **Voorstel van wet van de leden Keijzer, Claassen en Clemminck tot wijziging van de Huisvestingswet 2014 inzake het verbod op voorrang voor vergunninghouders (Wet nieuwe regels inzake huisvesting vergunninghouders)**

Nr. 7 **NOTA NAAR AANLEIDING VAN HET VERSLAG**
Vastgesteld 30 oktober 2026

Inhoudsopgave **Blz.**

I. Algemene toelichting 1
1. Inleiding 1
2. Hoofdlijnen van het voorstel 5
2.1. Samenhang andere maatregelen ten aanzien van asielmigratie en huisvesting vergunninghouders 6
2.2. Wijzigingen in de Huisvestingswet 2014 8
2.2.2. Het verbod op voorrang 8
2.3. Vormen van huisvesting/onderdak 8
2.3.1. Mogelijkheden huisvesting voor vergunninghouder 8
Huisvesting in sociale huurwoningen 8
Huisvesting in particuliere woonruimte 8
2.3.3. Tijdelijke uitzondering op het verbod op voorrang voor vergunninghouders voor onzelfstandige woonruimte 8
2.4. Reikwijdte van het voorstel 9
Gemeenten 9
Aantallen met voorrang gehuisveste vergunninghouders 9
3. Verhouding tot hoger recht 10
3.1. Recht op huisvesting (Grondwet en sociale grondrechten/EVRM) 10
3.3. Internationaal Verdrag inzake de rechten van het kind (IVRK) 10
4. Gevolgen (m.u.v. financiële gevolgen) 10
4.1. Gevolgen voor burgers 10
4.2. Gevolgen voor decentrale overheden 10
7. Financiële gevolgen 11
Huurtoeslag 11
Kosten asielopvang 11
8. Evaluatie 11

9. Advies en consultatie 11
9.3. Overige reacties 12
9.3.2. Gevolgen van het wetsvoorstel 12
Uitstroom uit opvangcentra 12

I. Algemene toelichting

1. Inleiding

De leden van de D66-fractie hebben kennisgenomen van het voorstel van wet van de leden Keijzer, Claassen en Clemminck tot wijziging van de Huisvestingswet 2014 inzake het verbod op voorrang voor vergunninghouders (Wet nieuwe regels inzake huisvesting vergunninghouders) en hebben hierbij nog enkele vragen en opmerkingen.

Deze leden hebben met belangstelling kennisgenomen van het advies van de tijdelijke commissie Grondrechten en Constitutionele toetsing en vragen de initiatiefnemers te reageren op het eerdere advies van deze commissie op het wetsvoorstel inzake het verbod op voorrang voor vergunninghouders (Kamerstuk 36831, nr. 6).

Reactie: *De initiatiefnemers hebben kennisgenomen van dit advies. Zij onderschrijven dat statushouders een andere uitgangspositie hebben vanwege taalbeheersing of COA-opvang. De initiatiefnemers delen echter niet de conclusie dat deze uitgangspositie moeten worden gecompenseerd door voorrang op een sociale huurwoning.*

Naar het oordeel van de initiatiefnemers moet bij deze afweging namelijk ook de positie van andere woningzoekenden worden betrokken. Zo hebben veel starters eveneens nauwelijks inschrijftijd kunnen opbouwen en zijn zij door de woningnood gedwongen langer bij hun ouders te blijven wonen. Het feit dat zij daarmee over onderdak beschikken, betekent niet dat zij over passende of zelfstandige woonruimte beschikken. Zo blijkt uit onderzoek van ING dat 66% van de thuiswonende starters graag uit huis wil, maar dat niet kan,[1] met als gevolg dat de ontwikkeling van jongvolwassenen belemmerd wordt door lang thuis te wonen, omdat zij hierdoor later (financieel) zelfstandig worden[2] en meer moeite hebben om relaties te vormen.[3] Jongeren worden hierdoor gedwongen tot uitstel (en soms zelfs afstel) van belangrijke levensgebeurtenissen, zoals trouwen, samenwonen en kinderen krijgen.[4] Ook laat wetenschappelijk onderzoek zien dat onbetaalbare huisvesting samenhangt met een slechtere mentale gezondheid, in het bijzonder onder jongeren.[5] Hoewel de omstandigheden van deze groepen niet in alle opzichten vergelijkbaar zijn, onderstreept dit dat ook andere woningzoekenden ernstige nadelen ondervinden van de schaarste.

De uitvoeringsrisico's die de commissie in haar advies benoemt, rechtvaardigen daarom eerder een zorgvuldige implementatiefase en uitbreiding van alternatieve huisvesting dan het behouden van de voorrang op basis van verblijfsstatus.

Zij hebben met belangstelling kennisgenomen van het advies van de Raad van State. Zij lezen in de reactie van de initiatiefnemers daarop dat zij een verbod op urgentie voor statushouders gerechtvaardigd achten in een situatie waarin schaarste op de woningmarkt noopt tot een zo gelijk mogelijke behandeling van woningzoekenden. De leden van de D66-fractie vragen de initiatiefnemers uiteen te zetten wat de gevolgen van dit standpunt zijn in de situatie dat zich

---

[1] Bijna de helft van de starters begint later aan kinderen door woningnood | Newsroom ING
[2] Jongeren wonen langer thuis; schaamte ligt op de loer
[3] Explaining the Effect of Parent-Child Coresidence on Marriage Formation: The Case of Japan | Demography | Duke University Press
[4] Short-Term Effects of House Prices on Birth Rates by Cevat Giray Aksoy :: SSRN & Explaining the Effect of Parent-Child Coresidence on Marriage Formation: The Case of Japan | Demography | Duke University Press
[5] Housing unaffordability and mental health: dynamics across age and tenure

geen schaarste op de woningmarkt voordoet. Leidt dit tot een noodzaak om het voorgestelde verbod in te trekken?

Reactie: *Nee. Voor de initiatiefnemers is gelijke behandeling van woningzoekenden het uitgangspunt, en dat uitgangspunt geldt ook zonder schaarste: statushouderschap is op zichzelf geen grond om voorrang te krijgen boven andere woningzoekenden. Het verdwijnen van schaarste is dan ook geen reden om het verbod in te trekken. De schaarste bepaalt wel hoe urgent het voorstel is. Hoe groter het tekort, hoe zwaarder het weegt dat andere woningzoekenden worden gepasseerd. Nieuwe CBS-cijfers laten zien dat dit bij starters steeds sterker doorwerkt: in 2024 ging 21% van de aan starters toegewezen sociale huurwoningen naar huishoudens met een statushouder. In 2018 was dit nog 9%.*

Deze leden lezen tevens dat de initiatiefnemers de positie van vergunninghouders onder andere vergelijken met de positie van arbeidsmigranten en jonge woningzoekenden. Kunnen de initiatiefnemers cijfermatig onderbouwen in welke mate deze groepen een vergelijkbare uitgangspositie hebben wat betreft inschrijftijd, inkomen, taalbeheersing, sociaal netwerk en huidige huisvesting?

Reactie: *De initiatiefnemers wilden met deze vergelijking duidelijk maken dat meerdere groepen met een achterstand de woningmarkt betreden zonder op grond daarvan voorrang te krijgen. Ook jongeren hebben bijvoorbeeld nauwelijks inschrijftijd kunnen opbouwen en dan is het volgens de initiatiefnemers onbegrijpelijk dat 21% van de starterswoningen naar huishoudens met een statushouder gaat.*

Een volledige cijfermatige vergelijking op alle genoemde kenmerken is niet beschikbaar, omdat deze gegevens niet voor elke groep op dezelfde manier worden bijgehouden. Wel laten CBS-cijfers zien dat in 2024 67% van de huishoudens met een statushouder die een corporatiewoning betrokken, starter op de woningmarkt was. In 2018 was dat nog 39%. In dezelfde periode daalde het aantal starters zonder statushouder dat een corporatiewoning kreeg van circa 35.000 naar ongeveer 33.000.[6]

Zij lezen dat de initiatiefnemers aangeven bereid te zijn te overwegen de implementatiefase te verlengen tot twee jaar en de uitzondering gedurende die periode ook van toepassing te laten zijn op zelfstandige woonruimte. Welke nieuwe feiten of omstandigheden geven aanleiding om dit te overwegen? Wat betekent deze bereidheid voor de eerdere onderbouwing dat een uitzondering van één jaar voor uitsluitend onzelfstandige woonruimte voldoende en proportioneel is?

Reactie: *Als het voorstel met een langere implementatiefase een meerderheid kan behalen dan zijn de initiatiefnemers daartoe bereid. De bereidheid om een implementatiefase van twee jaar te overwegen komt dus voort uit een tegemoetkoming aan delen van uw Kamer.*

De leden van de VVD-fractie hebben met belangstelling kennisgenomen van het initiatiefwetsvoorstel van de leden Keijzer, Claassen en Clemminck. Deze leden onderschrijven het doel van het wetsvoorstel: vergunninghouders krijgen op de woningmarkt dezelfde positie als andere woningzoekenden. Voor de leden van de VVD-fractie is het belangrijk dat er zo snel mogelijk een einde komt aan de voorrang voor vergunninghouders op

[6] Starters in corporatiewoningen zijn steeds vaker statushouders | CBS

sociale huurwoningen. Zij danken de initiatiefnemers voor hun inzet en hebben nog enkele vragen.

De leden van de VVD-fractie constateren dat de Afdeling advisering van de Raad van State kritisch heeft geadviseerd over het wetsvoorstel. Deze leden lezen in de reactie van de initiatiefnemers op het advies (Kamerstuk 36 935, nr. 4) dat de initiatiefnemers het voorstel naar aanleiding daarvan hebben aangepast, onder meer door gemeenten meer tijd te geven om hun beleid aan te passen. Kunnen de initiatiefnemers per onderdeel van het advies aangeven op welke wijze zij daaraan tegemoet zijn gekomen?

Reactie: *Naar aanleiding van het advies en de zorgen over de uitvoerbaarheid hebben de initiatiefnemers aangegeven open te staan voor een implementatiefase van twee jaar, waarin de uitzondering ook geldt voor zelfstandige woonruimte. Verder hebben de initiatiefnemers verduidelijkt dat statushouders niet van urgentie worden uitgesloten en dus gewoon voorrang kunnen krijgen op dezelfde algemene gronden als andere woningzoekenden. Niet overgenomen is het oordeel om geheel van het voorstel af te zien.*

Per onderdeel van het advies komt dit op het volgende neer. Op de onderbouwing van noodzaak en proportionaliteit hebben de initiatiefnemers aanvullende cijfers van het CBS betrokken (zie het antwoord aan de CDA-fractie in paragraaf 2). Over de beperking van de gemeentelijke beleidsvrijheid en de verhouding tot grondrechten gaan de antwoorden aan de CDA-fractie in paragraaf 2 en aan de ChristenUnie-fractie in paragraaf 2.4 nader in. Op het risico dat gemeenten klem komen te zitten tussen het verbod en de taakstelling hebben de initiatiefnemers gereageerd met de bereidheid tot een langere implementatiefase.

De leden van de PRO-fractie constateren dat het initiatiefwetsvoorstel van de Kamerleden Keijzer, Claassen en Clemminck bijna woord-voor-woord gelijkluidend is aan het oorspronkelijke regeringsvoorstel van het kabinet-Schoof. Hierover hebben deze leden 18 december 2025 al een gedetailleerde schriftelijke inbreng geleverd.
Deze leden zien dan ook geen reden om nieuwe inbreng te leveren, en verwijzen naar hun inbreng over dat identieke wetsvoorstel, want hun kritiek is ongewijzigd. Een verbod op voorrang voor vergunninghouders is een ineffectieve, door de Raad van State strijdig met de Grondwet geachte, symboolmaatregel, die de asielketen verder laat vastlopen, zonder de werkelijke oorzaak van de woningnood – het tekort aan betaalbare woningen – aan te pakken. Wel hebben zij nog één vraag: in de memorie van toelichting (bladzijde vier en vijf) van dit wetsvoorstel staat als beoogde inwerkingtredingsdatum 1 juli 2026, een datum die inmiddels in het verleden ligt. De leden van de PRO-fractie vragen de initiatiefnemers dit te verklaren, of dat dit erop wijst dat deze datum per abuis ongewijzigd is overgenomen uit het oorspronkelijke wetsvoorstel van het kabinet-Schoof.

Reactie: *De initiatiefnemers erkennen dat de genoemde beoogde inwerkingtreding van 1 juli 2026 inmiddels is verstreken. Uitstel van inwerkingtreding gebeurt wel vaker bij wetsvoorstellen. Artikel IV van het wetsvoorstel bepaalt dat deze wet in werking treedt op een bij koninklijk besluit te bepalen tijdstip.*

De leden van de PVV-fractie hebben kennisgenomen van het voorstel van wet van de leden Keijzer, Claassen en Clemminck tot wijziging van de Huisvestingswet 2014 inzake het verbod op voorrang voor vergunninghouders (Wet nieuwe regels inzake huisvesting

vergunninghouders) en hebben geen vragen, aangezien het initiatiefwetsvoorstel inhoudelijk overeenkomt met een eerder regeringsvoorstel, waar de leden van de PVV-fractie schriftelijke inbreng over hebben geleverd ten behoeve van het verslag (Kamerstuk 36831, nr. 5).

Reactie: *De initiatiefnemers danken de PVV-fractie voor hun kennisneming en hun eerdere geleverde inbreng.*

De leden van de CDA-fractie hebben kennisgenomen van het voorstel van wet van de leden Keijzer, Claassen en Clemminck tot wijziging van de Huisvestingswet 2014 inzake het verbod op voorrang voor vergunninghouders. Met het initiatiefwetsvoorstel wordt het voor gemeenten verboden om vergunninghouders voorrang te geven op een sociale huurwoning. Tegelijkertijd hebben gemeenten de wettelijke taakstelling om aandachtsgroepen, waaronder vergunninghouders, te huisvesten. Deze leden begrijpen en herkennen de brede maatschappelijke zorgen over situaties waarin vergunninghouders eerder een woning krijgen dan andere woningzoekenden die soms al jarenlang wachten. De voorrang voor vergunninghouders knelt in bepaalde gemeenten steeds meer. Tegelijkertijd zien de leden van de CDA-fractie niet hoe het invoeren van een verbod voor gemeenten, terwijl deze gemeenten de wettelijke opdracht hebben om vergunninghouders te huisvesten en er tegelijkertijd nog onvoldoende alternatieve huisvesting is, bijdraagt aan een oplossing. Op dit moment wordt meer dan 25 procent van de asielopvangplekken bezet door vergunninghouders. De doorstroom van vergunninghouders naar alternatieve huisvesting zou het opvangprobleem oplossen en de staat miljarden euro's besparen. Het invoeren van een verbod op de voorrang voor vergunninghouders terwijl gemeenten de wettelijke opdracht hebben vergunninghouders te huisvesten en terwijl er nog onvoldoende alternatieve huisvesting is, heeft directe negatieve effecten. Omdat vergunninghouders noodgedwongen in asielzoekerscentra (AZC's) zullen moeten blijven, zal de opvangketen onder nog meer druk komen te staan. Er zal meer belastinggeld uitgegeven moeten worden aan dure noodopvang in cruiseschepen en hotels. Noodopvang is drie keer zo duur als reguliere opvang en kostte in 2025 2,4 miljard euro. De voorrang van vergunninghouders op een sociale huurwoning knelt in gemeenten en er bestaan terechte maatschappelijke zorgen onder woningzoekenden die al jarenlang wachten op een woning. Dit probleem moet volgens deze leden integraal opgelost worden, waarbij ook aandacht is voor de druk in de opvangketen en de financieel onhoudbare uitgaven aan noodopvang. In de ogen van de leden van de CDA-fractie pak je deze problematiek aan door in te zetten op een lagere instroom van asielzoekers, het bouwen van meer woningen en de snelle realisatie van alternatieve huisvesting. De regering neemt maatregelen om de instroom te verlagen, en wat betreft deze leden zet de regering daarnaast ook in op het snel ontwikkelen van flexibele locaties voor tijdelijke woningen waar vergunninghouders, Oekraïners en Nederlanders die tijdelijke huisvesting nodig hebben samen terechtkunnen, als alternatief voor het gebruik van sociale huurwoningen. Zij wijzen er ten slotte op dat in het coalitieakkoord is afgesproken dat zodra deze alternatieve huisvesting er in voldoende mate is, de mogelijkheid van voorrang voor statushouders in sociale huurwoningen niet langer wettelijk mogelijk zal zijn. De leden van de CDA-fractie hebben diverse vragen over dit initiatiefwetsvoorstel.

De leden van de BBB-fractie hebben met belangstelling kennisgenomen van het initiatiefvoorstel van de leden Keijzer, Claassen en Clemminck tot wijziging van de Huisvestingswet 2014 inzake het verbod op voorrang voor vergunninghouders. Deze leden zijn het met de initiatiefnemers eens over het uitgangspunt dat schaarse sociale huurwoningen

eerlijk verdeeld moeten worden en dat het enkele feit dat iemand vergunninghouder is geen grond voor voorrang zou moeten zijn. Zij zien dat het voorliggende initiatiefvoorstel voortbouwt op het eerder ingediende wetsvoorstel en dat de initiatiefnemers de praktische uitwerking op verschillende punten nader hebben ingevuld. De leden van de BBB-fractie hebben hierover nog enkele vragen.

De leden van de SGP-fractie hebben kennisgenomen van het voorliggende initiatiefwetsvoorstel. Deze leden danken de initiatiefnemers voor het werk dat zij hiervoor verricht hebben. Zij delen in grote lijnen de inzet van de initiatiefnemers zoals voorgesteld in het wetsvoorstel. Tegelijk zien de leden van de SGP-fractie ook nog enkele (praktische) bezwaren in het voorliggende wetsvoorstel. Deze leden hebben dan ook nog enkele vragen. Daarnaast wijzen zij, ten overvloede, op het feit dat een vrijwel vergelijkbaar wetsvoorstel in het recente verleden al is ingediend. De wetsgeschiedenis van dat, inmiddels ingetrokken, wetsvoorstel zullen de leden van de SGP-fractie betrekken bij hun afwegingen.

De leden van de ChristenUnie-fractie hebben met belangstelling kennisgenomen van het initiatiefwetsvoorstel nieuwe regels inzake huisvesting vergunninghouders en hebben vragen aan de initiatiefnemers.

Deze leden lezen dat dit wetsvoorstel eraan moet bijdragen dat de wachttijd voor woningzoekenden in de sociale huur wordt verlaagd. Kunnen de initiatiefnemers cijfermatig uiteenzetten hoeveel extra sociale huurwoningen door dit wetsvoorstel jaarlijks beschikbaar komen voor woningzoekenden die geen vergunninghouder zijn? Met hoeveel dagen, weken of maanden neemt de gemiddelde wachttijd voor deze woningzoekenden naar verwachting af? Zij hebben vragen over de proportionaliteit van het wetsvoorstel. Hebben de initiatiefnemers onderzocht of minder ingrijpende alternatieven mogelijk zijn, zoals landelijke voorwaarden of een maximumpercentage, waarmee gemeenten wel kunnen voldoen aan de huisvestingsopgave, maar reguliere woningzoekenden ook zicht blijven houden op een sociale huurwoning?

Reactie: *Een precies landelijk aantal woningen of dagen wachttijd kan niet verantwoord worden gegeven omdat de verdeelsystemen en wachttijden regionaal sterk verschillen. Wel kan met de nieuwe CBS-cijfers de volgende vergelijking worden gemaakt. In 2024 ging van de circa 40.000 sociale huurwoningen die naar starters gingen 21% naar statushouders. In 2018 was dit nog 9%*[7]*. In aantallen ging het in 2024 om 8.700 huishoudens, tegen 3.500 in 2018. De initiatiefnemers proberen hiermee duidelijk te maken dat de urgentie van het afschaffen van deze voorrang met de jaren toeneemt. Volgens het Economisch Instituut voor de Bouw blijft migratie bovendien de komende tien jaar de belangrijkste aanjager van de woningvraag.*[8]

Als het gaat om minder ingrijpende alternatieven dan zijn de initiatiefnemers van mening dat een minder ingrijpend alternatief zoals een maximumpercentage het doel niet bereikt. Dat betekent namelijk dat statushouderschap tot een maximum nog steeds een voorrangsgrond blijft en kan tot rechtsongelijkheid leiden als het maximum is bereikt. De gekozen norm is vele malen eenvoudiger, geen voorrang op status maar wel wanneer een statushouder aan dezelfde voorwaarden voldoet als iedere andere woningzoekende.

[7] Sociale huurwoningen voor starters steeds vaker naar statushouders
[8] Migratie en de woningmarkt - EIB

Daarnaast willen initiatiefnemers benadrukken dat zij een principieel bezwaar hebben bij elke vorm van voorrang die enkel op verblijfsstatus is gebaseerd. Initiatiefnemers achten dit een ongelijke behandeling van gelijke gevallen die strijdig is met artikel 1 van de Grondwet.

2. Hoofdlijnen van het voorstel

De leden van de D66-fractie vragen de initiatiefnemers de onderbouwing van de cijfers van 58.230 toegewezen sociale huurwoningen en 51.380 gebouwde sociale huurwoningen, zoals aangehaald in de reactie op het advies van de Raad van State, toe te lichten en de oorspronkelijke databronnen, definities en berekeningswijze te verstrekken. Gaat het in beide gevallen om dezelfde afbakening van de sociale huurvoorraad en dezelfde periode? Waarom vergelijken de initiatiefnemers het aantal toewijzingen aan een groep woningzoekenden met uitsluitend de nieuwbouw van sociale huurwoningen, terwijl sociale huurwoningen ook door verhuizing opnieuw beschikbaar komen? Kunnen zij aangeven welk aandeel van alle vrijgekomen sociale huurwoningen in dezelfde periode aan vergunninghouders is toegewezen?

Reactie: *De initiatiefnemers hadden niet de intentie om het te presenteren als sluitende voorraadbalans. De vergelijking was bedoeld om de omvang van de huisvestingsvraag af te zetten tegen de beperkte uitbreiding van de voorraad. Initiatiefnemers zien namelijk een serieus tekort aan sociale huurwoningen in Nederland, die enkel opgelost kan worden door sociale huurwoningen bij te bouwen. Als de totale bijgebouwde voorraad enkel gebruikt wordt om statushouders te huisvesten, en niet andere woningzoekenden, heeft de extra woningbouw de afgelopen jaren de situatie op de sociale huurmarkt voor andere woningzoekenden niet verbeterd. Dit is mede de oorzaak achter het voorstel van initiatiefnemers, zodat de nieuwbouw binnen de sociale huurvoorraad eerlijker verdeeld wordt.*

De cijfers van 58.230 toegewezen sociale huurwoningen en 51.380 gebouwde sociale huurwoningen zijn te herleiden naar een artikel [9]De Correspondent, waar initiatiefnemers de cijfers uit hebben gehaald.[10] De cijfers van de toewijzingen zijn te onderbouwen aan de hand van cijfers uit de CBS Woonbase.[11] Door in de tabel 'Huishoudens verhuisd naar vrijgekomen corporatiewoning, 2023' het aantal huishoudens met statushouder bij elkaar op te tellen komen initiatiefnemers tot het aantal 58.230. De cijfers betreffende de gebouwde sociale huurwoningen die de auteur gebruikt heeft hebben initiatiefnemers niet direct kunnen traceren. Desalniettemin zijn initiatiefnemers aan de hand van andere bronnen op vergelijkbare aantallen uitgekomen, waardoor zij voldoende vertrouwen hebben in de juistheid van de in eerste instantie gebruikte cijfers. Zo leidt een berekening aan de hand van de cijfers uit Syswov 2025 tot een vergelijkbaar aantal van 52.570 over deze periode.[12]

9

[10] Democratie in verval? De democratie werkt juist prima (alleen vinden progressieven dat niet leuk) - De Correspondent

[11] Iets meer corporatiewoningen naar statushouders | CBS

[12] Syswov 2025. Tabel 3: Nieuwb. + Ov. Toev. - (Sloop + Ov. Onttr.)

Recente CBS-cijfers[13] laten zien dat in 2024 8% van alle vrijgekomen sociale huurwoningen, ongeveer 13.000 woningen, naar statushouders ging. Deze cijfers maken echter geen onderscheid naar of degene die de woning betrekt ook een sociale huurwoning achterlaat. In zulke gevallen is geen sprake van een afname van de voor woningzoekenden beschikbare voorraad, waardoor deze naar het oordeel van initiatiefnemers niet meegenomen moeten worden. De initiatiefnemers achten de cijfers uitgesplitst naar starters relevanter. Voor deze groep was het percentage 21% - oftewel 8.700 huishoudens - terwijl het in 2018 nog om 9% - oftewel 3.500 huishoudens - ging.

Daarbij was van de huishoudens met een statushouder die in 2024 naar een corporatiewoning verhuisden, 67 procent starter op de woningmarkt. In 2018 was dat 39 procent. Dat aandeel nam daarna elk jaar toe.

Verder laten huishoudens met een statushouder na hun verhuizing minder vaak een woning achter dan huishoudens zonder statushouder. Bij 16 procent van de huishoudens met een statushouder kwam een woning vrij na hun verhuizing. Bij huishoudens zonder statushouder was dat bij ruim de helft.

De initiatiefnemers proberen hiermee duidelijk te maken dat de urgentie van het afschaffen van deze voorrang met de jaren toeneemt.

De leden van de CDA-fractie constateren dat de Raad van State waarschuwt dat invoering van het verbod voordat de taakstelling is beëindigd, gemeenten in een structurele spagaat kan brengen. De leden vragen welke concrete alternatieven gemeenten op korte termijn hebben om aan de taakstelling te voldoen zonder gebruik te kunnen maken van voorrang voor vergunninghouders.

Reactie: *Er zijn voor gemeenten verschillende mogelijkheden zoals reguliere sociale huur zonder voorrang, algemene urgentie, onzelfstandige huisvesting, flexwoningen, woningdelen, doorstroomlocaties en particuliere huisvesting. De initiatiefnemers erkennen dat de capaciteit hiervan verder moet groeien. Daarbij merken de initiatiefnemers op dat voorrang zelf geen woningen toevoegt. Voorrang bepaalt alleen wie een schaarse woning krijgt en verschuift de wachttijd naar andere woningzoekenden.*

Deze leden constateren dat de Raad van State benadrukt dat het beperken van gemeentelijke beleidsvrijheid een zelfstandige en zwaarwegende rechtvaardiging vereist. Zij vragen welke concrete rechtvaardiging de initiatiefnemers hebben voor het specifiek beperken van deze bevoegdheid in dit wetsvoorstel.

Reactie: *De initiatiefnemers zijn van mening dat deze beperking van beleidsvrijheid van gemeenten gerechtvaardigd en zelfs noodzakelijk is omdat het – op grond van artikel 1 van de Grondwet - de taak van de wetgever is om landelijk gelijke behandeling van woningzoekenden zeker te stellen. Bij de verdeling van een schaars goed als sociale huurwoningen weegt dat extra zwaar. Verder behouden gemeenten gewoon beleidsruimte voor de algemene urgentiecategorieën. Alleen de bevoegdheid om het statushouderschap als voorrangsgrond te hanteren verdwijnt.*

[13] Starters in corporatiewoningen zijn steeds vaker statushouders | CBS

De leden van de CDA-fractie constateren dat de Raad van State adviseert van het wetsvoorstel af te zien, omdat de Raad van State de noodzaak en proportionaliteit van het voorgestelde verbod onvoldoende onderbouwd acht. Deze leden vragen waarom de initiatiefnemers menen dat indiening van het wetsvoorstel alsnog verantwoord is, terwijl de Raad van State expliciet concludeert dat de motivering van noodzaak en proportionaliteit tekortschiet.

Reactie: *Uiteraard wegen de initiatiefnemers het advies van de Raad van State op een verantwoorde manier. Echter komen de initiatiefnemers tot een andere afweging van noodzaak en proportionaliteit dan de Raad van State. Het voorstel ontneemt statushouders niet de toegang maar beëindigt alleen de specifieke voorrangsgrond op basis van status.*

De recente CBS-cijfers versterken volgens de initiatiefnemers de feitelijke onderbouwing van de noodzaak. In 2024 ging van de circa 40.000 sociale huurwoningen die naar starters gingen 21% naar statushouders. In 2018 was dit nog 9%[14]*. In aantallen ging het in 2024 om 8.700 huishoudens, tegen 3.500 in 2018. De initiatiefnemers proberen hiermee duidelijk te maken dat de noodzaak van het afschaffen van deze voorrang met de jaren toeneemt. Volgens het Economisch Instituut voor de Bouw blijft migratie bovendien de komende tien jaar de belangrijkste aanjager van de woningvraag.*[15]

Zeker gezien de ernstige schaarste achten de initiatiefnemers het niet gerechtvaardigd dat andere woningzoekenden alleen vanwege de verblijfsstatus van een ander worden gepasseerd. Tot slot benadrukken de initiatiefnemers dat het niet ongewoon is voor wetsvoorstellen die een negatief advies hadden van de Raad van State om alsnog aangenomen te worden. Zo hebben ook de leden van de CDA-fractie in het verleden ingestemd met wetsvoorstellen die een negatief advies van de Raad van State hebben gekregen, waaronder bijvoorbeeld de Wet eenmalige huurverlaging huurders met een lager inkomen.

De leden van de CDA-fractie lezen dat de Raad van State aandacht vraagt voor de verhouding van het wetsvoorstel tot grondrechten, waaronder het recht op gelijke behandeling en het recht op huisvesting. Indien wordt gekozen voor invoering van een verbod op voorrang voor vergunninghouders, vragen deze leden hoe de initiatiefnemers waarborgen dat dit verbod in overeenstemming is met deze grondrechten. De leden van de CDA-fractie vragen op welke wijze is beoordeeld of het voorgestelde verbod voldoet aan de eisen van objectieve rechtvaardiging, geschiktheid en noodzakelijkheid.

Reactie: *Om te beginnen is het goed om te benadrukken dat het voorstel statushouders niet uitsluit van de sociale huurmarkt. Het beëindigt enkel de voorrangspositie die uitsluitend uit het statushouderschap vloeit. Statushouders behouden toegang tot woonruimte en kunnen op andere urgentiegronden voorrang krijgen. Hierom achten de initiatiefnemers de maatregel geschikt en proportioneel voor het doel dat zij nastreven namelijk een gelijkere verdeling van schaarse woonruimte.*

Daarnaast willen initiatiefnemers benadrukken dat hun interpretatie van de relatie tot grondrechten verschilt van die van de Raad van State. Wat initiatiefnemers betreft is de huidige situatie van voorrang voor statushouders namelijk strijdig met het

[14] Sociale huurwoningen voor starters steeds vaker naar statushouders
[15] Migratie en de woningmarkt - EIB

gelijkheidsbeginsel, en is deze wet de beoogde remedie voor het opheffen van deze ongelijkheid.

Deze leden constateren dat met het voorgestelde verbod op voorrang voor vergunninghouders wordt beoogd effecten te bereiken in de verdeling van schaarse woonruimte. Zij vragen welke effecten de initiatiefnemers specifiek aan dit wetsvoorstel toeschrijven, onderscheiden van effecten die voortvloeien uit andere maatregelen of ontwikkelingen.

Reactie: *De initiatiefnemers proberen als specifiek effect te bereiken dat statushouderschap niet langer een zelfstandige voorrangsgrond is. Hierdoor worden betreffende woningen verdeeld volgens reguliere wachttijd, loting of andere urgentiecriteria.*

Deze nieuwe verdeling is vooral voor starters relevant. Zo laten nieuwe CBS-cijfers zien dat in 2024 21% van de aan starters toegewezen corporatiewoningen naar statushouders ging. Tot slot zijn wat betreft de initiatiefnemers een lagere instroom, meer woningbouw en uitbreiding van alternatieve huisvesting ook belangrijke maatregelen. Echter zijn dat geen rechtstreekse gevolgen van deze wet.

De leden van de CDA-fractie constateren dat wordt voorgesteld een verbod in te voeren op het verlenen van voorrang aan vergunninghouders bij de toewijzing van woonruimte. Indien wordt gekozen voor invoering van een dergelijk verbod, vragen deze leden hoe gemeenten in de praktijk moeten bepalen wanneer het verbod op voorrang van toepassing is bij concrete toewijzingssituaties, met name wanneer meerdere toewijzingscriteria gelijktijdig een rol spelen.

Reactie: *De initiatiefnemers vinden het vooral bepalend om welke reden voorrang wordt verleend. Wanneer het statushouderschap de zelfstandige grond voor de voorrang is dan geldt wat betreft de initiatiefnemers het verbod. Maar wanneer een statushouder op basis van een algemeen geldende grond - zoals bijvoorbeeld medische urgentie - voorrang aanvraagt, krijgt hij of zij uiteraard dezelfde voorrang als iedere andere woningzoekende in vergelijkbare omstandigheden.*

2.1 Samenhang andere maatregelen ten aanzien van asielmigratie en huisvesting vergunninghouders

De leden van de D66-fractie lezen dat dit wetsvoorstel volgens de initiatiefnemers moet worden bezien in samenhang met andere wetsvoorstellen. Deze leden lezen ook dat bij de fasering van de wet rekening wordt gehouden met effecten van de andere wetsvoorstellen. Zij vragen de initiatiefnemers daarom ook in te gaan op de verwachte effecten van de verschillende andere wetsvoorstellen tijdens de verschillende fases van deze wet.

Reactie: *Wat betreft de initiatiefnemers moeten instroombeperkende maatregelen het aantal nieuw te huisvesten statushouders verminderen terwijl aan de andere kant huisvestingsmaatregelen het alternatieve aanbod moeten vergroten. De initiatiefnemers zijn zich er bewust van dat beide effecten niet vooraf kunnen worden vastgesteld en hebben daarom voorzien in een fasering. Tot slot is het uitgangspunt van dit wetsvoorstel namelijk een gelijkere verdeling van schaarse woonruimte niet afhankelijk van het volledig realiseren van alle andere maatregelen. Gelijk aan de Nederlanders en arbeidsmigranten kunnen statushouders ook via familie, werkgever of eigen middelen voorzien in huisvesting.*

De leden van de D66-fractie lezen dat de initiatiefnemers stellen dat de huidige asielinstroom de opvang- en migratieketen in Nederland onder druk zet en dat deze druk doorwerkt op de woningmarkt. Tegelijkertijd verwachten de initiatiefnemers dat de asielinstroom als gevolg van wet- en regelgeving zal afnemen. Daarnaast lijkt sinds de invoering van het Europese asiel- en migratiepact reeds sprake te zijn van een dalende trend in het aantal asielaanvragen in Nederland. Deze leden verzoeken de initiatiefnemers dan ook nader uiteen te zetten hoe zij deze ontwikkelingen wegen in licht van het wetsvoorstel. Op basis van welke gegevens en prognoses concluderen zij dat de asielinstroom dusdanig hoog is dat dit een significant effect heeft op de druk op de woningmarkt, welke moet worden weggenomen, terwijl zij tegelijkertijd verwachten dat de instroom zal dalen?

Reactie: *De initiatiefnemers zijn van mening dat een daling van de instroom de bestaande woningvraag en achterstand niet onmiddellijk wegneemt. De initiatiefnemers achten een lagere instroom zeker belangrijk maar zien daar geen argument in om de voorrang op grond van status te blijven handhaven. Uit onderzoeken van EIB en Jan van de Beek blijkt dat de asielinstroom al jaren dusdanig hoog is en dat er invloed is op het woningaanbod aangezien hoge percentages met voorrang naar statushouders gaat. Via regelgeving en beleid is er effect op de instroom. Dat blijkt ook in de Europese landen om ons heen.*

De bredere inzet van de initiatiefnemers is daarom minder vraagdruk en meer woningaanbod die in direct verband staat met het gevolg dat onvoldoende begrensde instroom wordt afgewenteld op gemeenten en woningzoekenden.

Zij lezen dat de voorbereidingsfase wordt beoogd te duren tot 1 juli 2026. In de tussentijd stellen de initiatiefnemers dat kan worden gewerkt aan het uitbreiden van de tijdelijke woningvoorraad en huisvesting van vergunninghouders. Gezien het feit dat de datum van 1 juli 2026 reeds verstreken is, vragen de leden van de D66-fractie de initiatiefnemers uiteen te zetten wat de nieuwe voorgestelde termijnen zijn van de verschillende faseringen in deze wet. Deze leden vragen aan welke concrete en meetbare voorwaarden volgens de initiatiefnemers moet worden voldaan voordat kan worden overgegaan naar de normalisatiefase waarin de tijdelijke uitzondering volledig vervalt. Welke indicatoren stellen de initiatiefnemers voor om deze voorwaarden aan te toetsen? Waarom wordt gekozen voor het verstrijken van een vaste termijn in plaats van het daadwerkelijk bereiken van deze voorwaarden? Wat gebeurt er wanneer aan het einde van de implementatiefase blijkt dat bijvoorbeeld onvoldoende alternatieve huisvesting beschikbaar is?

Reactie: *De initiatiefnemers erkennen dat de genoemde beoogde inwerkingtreding van 1 juli 2026 inmiddels is verstreken. Uitstel van inwerkingtreding gebeurt wel vaker bij wetsvoorstellen. Artikel IV van het wetsvoorstel bepaalt dat deze wet in werking treedt op een bij koninklijk besluit te bepalen tijdstip. Dat kan meteen na het aannemen van het wetsvoorstel in de Eerste Kamer.*

De initiatiefnemers kiezen bewust niet voor een systeem waar het verbod pas geldt wanneer vastgestelde aantallen zijn gerealiseerd. Daarmee zou het hoofddoel afhankelijk worden van het oplossen van dezelfde schaarste die mede aanleiding is voor dit wetsvoorstel. Andere woningzoekenden hebben ook niet de garantie dat eerst voldoende woningen beschikbaar zijn voordat de verdeelregels op hen van toepassing zijn.

De leden van de BBB-fractie lezen dat de initiatiefnemers erkennen dat de voorgestelde alternatieve huisvestingsvormen in veel gevallen niet geschikt zijn voor gezinnen met kinderen. Waar verwachten de initiatiefnemers dat deze gezinnen na inwerkingtreding in de praktijk zullen worden gehuisvest wanneer zij geen voorrang meer krijgen en tegelijkertijd nauwelijks wachttijd hebben kunnen opbouwen?

Reactie: *De initiatiefnemers zijn ook van mening dat voor gezinnen woningdelen en onzelfstandige woonvormen vaak minder geschikt zijn. Hierom zullen deze gezinnen vaker aangewezen blijven op reguliere zelfstandige woonruimte. Dit voorstel beperkt niet dat een gezin op een algemene urgentiegrond voorrang kan krijgen. Het verschil is enkel dat die voorrang voortvloeit uit de omstandigheden van het gezin en niet uit het statushouderschap.*

De leden van de SGP-fractie constateren dat er diverse maatregelen worden voorgesteld om de huisvestingsmogelijkheden voor vergunninghouders te verbeteren. Deze huisvestingsopties moeten ‘significant uitgebreid zijn’. Wanneer is dit bereikt? Hoeveel plekken moeten bijvoorbeeld gerealiseerd zijn in onzelfstandige woonruimten? Hoeveel plekken moeten er gerealiseerd zijn in ‘opstartwoningen’? Hoeveel doorstroomlocaties moeten erbij gekomen zijn?

Reactie: *De initiatiefnemers hebben hier geen exact minimumaantal voor vastgesteld. Zulke aantallen zullen ervoor zorgen dat er wordt blindgestaard op huisvestingsopties in plaats van het echte doel na te streven dat dit wetsvoorstel beoogt. Daarnaast zijn niet alleen aangekondigde projecten relevant maar vooral het daadwerkelijk beschikbare aantal plekken en de daadwerkelijke uitstroom. De huidige huisvestingsachterstand laat dan ook zien dat verdere uitbreiding noodzakelijk is, de initiatiefnemers willen daarom de feitelijke capaciteit en uitstroom monitoren (zie paragraaf 8), zonder een knellende verdeelsleutel vast te leggen.*

Daarnaast lezen deze leden dat de initiatiefnemers ervan uitgaan dat de huisvestingsbehoefte van vergunninghouders in de zeer nabije toekomst lager zal liggen, doordat de instroom daalt. Waar baseren de initiatiefnemers dit op?

Reactie: *Deze verwachting hangt samen met de aangekondigde maatregelen om de asielinstroom en nareis te beperken. De initiatiefnemers zijn ervan op de hoogte dat de omvang van dit effect vooraf niet kan worden gegarandeerd. Een lagere instroom verbetert dan ook vooral de uitvoerbaarheid van dit voorstel. Het uitgangspunt dat statushouderschap geen voorrangsgrond behoort te zijn is echter niet afhankelijk van de instroom.*

Het wetsvoorstel valt in een aantal fases uiteen, waaronder bijvoorbeeld de implementatiefase, waarin uitzonderingen op het verbod op voorrang gelden, zo constateren de leden van de SGP-fractie. Is overwogen om deze fase langer te maken, en zo nee, waarom niet? Daarnaast vragen zij in algemene zin of het niet wenselijker is om het totale verbod op voorrang later in de tijd in te laten gaan, zodat eerst de condities waarin dat verbod mogelijk is, geregeld zijn.

Reactie: *De initiatiefnemers staan open voor een verlenging van de implementatiefase tot twee jaar, op grond van het advies van de Raad van State en de zorgen over de uitvoerbaarheid bij gemeenten. Wel willen zij voorkomen dat tijdelijk uitstel permanent wordt. Zij zijn van mening dat eerst alle schaarste oplossen en daarna pas de voorrang*

beëindigen zou betekenen dat het uitgangspunt van gelijke behandeling tussen verschillende groepen woningzoekenden hoogstwaarschijnlijk voor onbepaalde tijd zal worden uitgesteld. Gezien de ernst van de situatie (een schending van artikel 1 Grondwet), achten zij dit onaanvaardbaar.

De leden van de ChristenUnie-fractie lezen dat dit wetsvoorstel samenhangt met de Asielnoodmaatregelenwet. Hoe zien de initiatiefnemers de gevolgen van het verwerpen van de Asielnoodmaatregelenwet in de Eerste Kamer voor dit wetsvoorstel? Hoe zien de initiatiefnemers de gevolgen van het verwerpen, intrekken, wijzigen of vertraagd in werking treden van deze maatregelen voor de noodzaak, uitvoerbaarheid en proportionaliteit van dit wetsvoorstel? Behoeft dit wetsvoorstel in dat geval aanpassing? Zijn de initiatiefnemers bereid de inwerkingtreding afhankelijk te maken van de daadwerkelijke effecten van de samenhangende maatregelen, in plaats van de verwachte effecten daarvan?

Reactie: *De initiatiefnemers zijn van mening dat het wegvallen of vertragen van andere maatregelen wellicht de uitvoeringsopgave kan vergroten maar niet de noodzaak van gelijke verdeelregels wegneemt. Echter vinden de initiatiefnemers wel dat het aanleiding kan zijn om de implementatiefase of de inwerkingtreding zorgvuldig te bekijken. Maar de initiatiefnemers willen deze wet niet afhankelijk maken van een potentieel effect van andere wetgeving.*

Deze leden lezen dat dit wetsvoorstel samenhangt met een pakket van maatregelen voor de huisvesting, participatie en integratie van vergunninghouders. Zij vragen of dat pakket aan maatregelen voor de initiatiefnemers randvoorwaardelijk is om dit wetsvoorstel te laten ingaan. Op welke termijn verwachten de initiatiefnemers dat deze maatregelen voor de huisvesting, participatie en integratie van vergunninghouders daadwerkelijk geïmplementeerd kunnen worden? Hoe verhoudt die tijdlijn zich tot dit wetsvoorstel? Hoe willen de initiatiefnemers voorkomen dat het wetsvoorstel vooruitloopt op beleid dat nog niet is gerealiseerd en het effect daarvan onzeker is?

Reactie: *De initiatiefnemers vinden dat maatregelen voor huisvesting, integratie en participatie belangrijk zijn voor de uitvoering maar niet randvoorwaardelijk. De fasering is juist bedoeld om ruimte te beiden aan de verdere uitvoering daarvan, omdat het beëindigen van de voorrang anders afhankelijk zou worden gemaakt van het oplossen van allerlei tekorten en problemen waarvoor andere woningzoekenden ook geen garantie voor krijgen.*

De leden van de ChristenUnie-fractie hebben vragen over het effect van dit wetsvoorstel op de participatie en integratie van vergunninghouders in de samenleving. Kunnen de initiatiefnemers uiteenzetten wat het effect van dit wetsvoorstel zal zijn op de participatie en integratie van vergunninghouders? Hoe reageren de initiatiefnemers op de zorg dat door vergunninghouders de toegang tot sociale huurwoningen te beperken zij minder goed participeren en integreren in de samenleving, doordat zij meer worden geïsoleerd, in plaats van deel te nemen aan de samenleving?

Reactie: *De initiatiefnemers zijn van mening dat een langdurig verblijf in opvang de participatie kan bemoeilijken. Daarom moet wat de initiatiefnemers betreft taalverwerving, arbeid, alternatieve huisvesting, arbeid en participatie zo vroeg mogelijk beginnen. Verder is integratie naar het oordeel van de initiatiefnemers niet afhankelijk van het met voorrang verkrijgen van een sociale huurwoning. Een eventueel verbod op voorrang op basis van*

statushouderschap kan wat de initiatiefnemers ook juist zorgen aan een bredere impuls voor statushouders om economische zelfstandigheid en deelname aan de samenleving na te streven, net als iedere andere bewoner van dit land.

2.2 Wijzigingen in de Huisvestingswet 2014

2.2.2 Het verbod op voorrang

De leden van de D66-fractie vragen de initiatiefnemers uiteen te zetten welke alternatieven de initiatiefnemers hebben onderzocht, zoals een maximumpercentage of behoud van gemeentelijke beleidsruimte onder aanvullende voorwaarden. Waarom zijn deze alternatieven verworpen?

Reactie: *De initiatiefnemers zijn van mening dat minder ingrijpende alternatieven zoals een maximumpercentage of behoud van gemeentelijke beleidsruimte onder aanvullende voorwaarden slechts het doel gedeeltelijk bereiken.*

Een maximumpercentage betekent namelijk dat statushouderschap tot een maximum nog steeds een voorrangsgrond blijft en daarnaast ook tot rechtsongelijkheid kan leiden als het maximum is bereikt. Behoud van gemeentelijke beleidsruimte onder aanvullende voorwaarden kan verder zorgen voor verschillen tussen gemeenten en extra complexiteit in de uitvoering.

De gekozen norm is vele malen eenvoudiger, geen voorrang op status maar wel wanneer een statushouder aan dezelfde voorwaarden voldoet als iedere andere woningzoekende.

2.3 Vormen van huisvesting/onderdak

2.3.1 Mogelijkheden huisvesting voor vergunninghouder

<u>Huisvesting in sociale huurwoningen</u>

De leden van de ChristenUnie-fractie lezen dat de initiatiefnemers het niet aannemelijk achten dat vergunninghouders na invoering van het verbod rechtstreeks vanuit de opvang een sociale huurwoning zullen kunnen huren. Betekent dit dat langere opvangduur geen onbedoeld neveneffect is, maar een voorzienbaar en door de initiatiefnemers aanvaard gevolg van het voorstel? Hoeveel langer zullen vergunninghouders gemiddeld in de opvang verblijven? Wat is naar verwachting het verschil in wachttijd tussen een reguliere woningzoekende en een vergunninghouder die zich pas vanaf vergunningverlening kan inschrijven?

Reactie: *De initiatiefnemers zijn van mening dat een tijdelijk langere opvangduur een voorzienbaar risico is en gerechtvaardigd is gezien het feit dat vele woningzoekenden op dit moment ook nog geen eigen plek hebben door de schaarste op de huurmarkt. Hoeveel langer statushouders gemiddeld wachten is niet verantwoord te ramen. Dit komt omdat wachttijden sterk verschillen op grond van gemeente, woningmarkt en huishoudtype. Tot slot zijn de initiatiefnemers van mening dat dit risico een implementatiefase rechtvaardigt maar geen permanente voorrangspositie voor statushouders.*

<u>Huisvesting in particuliere woonruimte</u>

De leden van de ChristenUnie-fractie lezen dat vergunninghouders in potentie sneller terechtkunnen in particuliere woonruimte, maar erkennen dat daarvoor een toereikend

inkomen nodig is. Hoeveel vergunninghouders beschikken kort na vergunningverlening daadwerkelijk over een inkomen dat voldoet aan de inkomenseisen van particuliere verhuurders? Wat is in de verschillende regio's de beschikbaarheid van betaalbare particuliere huurwoningen en kamers?

Reactie: *De initiatiefnemers benadrukken dat er weliswaar gegevens over arbeid en inkomen bestaan bij statushouders maar geen rechtstreeks percentage dat aangeeft hoeveel statushouders kort na hun status aan de inkomenseisen van particuliere verhuurders voldoen. Deze gegevens bestaan ook niet voor jongeren die op hun 18e officieel volwassen zijn. Ook verschilt het aanbod per regio.*

De initiatiefnemers hebben ook nooit de intentie gehad om particuliere huur te presenteren als de oplossing voor iedereen. Het is enkel één van de meerdere routes naast sociale huur zonder voorrang, woningdelen, doorstroomlocaties en flexwoningen. Het ontbreken van voldoende inkomen voor particuliere huur is wat betreft de initiatiefnemers niet automatisch een reden om voorrang te krijgen op andere woningzoekenden die ook aan inkomen en financiële mogelijkheid gebonden zijn.

2.3.3 Tijdelijke uitzondering op het verbod op voorrang voor vergunninghouders voor onzelfstandige woonruimte

De leden van de BBB-fractie lezen dat gedurende één jaar na inwerkingtreding een uitzondering blijft bestaan voor het met voorrang huisvesten van vergunninghouders in onzelfstandige woonruimte. De initiatiefnemers gaan ervan uit dat deze periode voldoende is om onzelfstandig wonen verder tot norm te maken en voldoende aanbod te realiseren. Op welke concrete aantallen en prognoses is de termijn van één jaar gebaseerd? Hoeveel aanvullende onzelfstandige woonplekken moeten gedurende deze periode worden gerealiseerd? Wat zijn de gevolgen wanneer deze capaciteit na één jaar niet beschikbaar blijkt te zijn?

Reactie: *De initiatiefnemers hebben de termijn van één jaar gekozen als overgangsperiode waarin gemeenten en woningcorporaties onzelfstandige huisvesting en woningdelen verder kunnen ontwikkelen. Zoals eerder aan de SGP-fractie is geantwoord, hebben de initiatiefnemers hiervoor geen exact minimumaantal vastgesteld. De behoefte hangt immers mede af van de instroom, de huishoudsamenstelling en de beschikbaarheid van andere huisvestingsvormen.*

Wanneer na één jaar onvoldoende capaciteit beschikbaar is, vervalt de tijdelijke uitzondering volgens het wetsvoorstel niettemin. Dit kan tot een langere opvangduur leiden. De initiatiefnemers achten verdere uitbreiding van alternatieve huisvesting daarom belangrijk, maar willen het beëindigen van voorrang niet afhankelijk maken van vooraf vastgestelde aantallen. Zou het verbod wel van zulke aantallen afhankelijk worden gemaakt, dan blijven de gevolgen van het woningtekort volledig bij andere woningzoekenden liggen. Dat is naar het oordeel van de initiatiefnemers een ongelijke behandeling op basis van verblijfsstatus. Zoals eerder aangegeven, staan zij wel open voor een verlenging van de implementatiefase tot twee jaar.

De leden van de ChristenUnie-fractie lezen dat het wetsvoorstel een tijdelijke uitzondering beoogt op het verbod op voorrang voor vergunninghouders voor onzelfstandige woonruimte. Deze leden lezen dat de initiatiefnemers een uitzondering van één jaar voorstellen, omdat die termijn aansluit bij de tijd die nodig wordt geacht om voldoende onzelfstandige woonruimte toe te voegen aan de woningvoorraad. Kunnen de initiatiefnemers uiteenzetten op basis van welke informatie zij deze termijn hebben gekozen, en op basis van welke informatie zij verwachten dat een jaar na inwerkingtreding van het wetsvoorstel er voldoende woningen aan de woningvoorraad zijn toegevoegd? Waarom hebben de initiatiefnemers ervoor gekozen dit alleen te laten gelden voor onzelfstandige woonruimtes? Kunnen de initiatiefnemers uiteenzetten op welke termijn zij verwachten dat er voldoende woonruimte, zowel zelfstandig als onzelfstandig, beschikbaar is zodat gemeenten kunnen voldoen aan de taakstelling uit de Vreemdelingenwet 2000? Staan de initiatiefnemers ervoor open om de voorwaarden en termijn van de uitzondering zodanig uit te breiden dat het verbod op voorrang aan vergunninghouders pas ingaat op het moment dat er zicht is op voldoende huisvesting voor vergunninghouders?

Reactie: *De initiatiefnemers hebben de termijn van één jaar gekozen als overgangsperiode waarin gemeenten en woningcorporaties onzelfstandige huisvesting en woningdelen verder kunnen ontwikkelen. Zoals eerder aan de BBB- en SGP-fracties is geantwoord, is deze termijn niet gebaseerd op een concrete capaciteitsprognose en hebben de initiatiefnemers geen minimumaantal woonplekken vastgesteld. De behoefte hangt immers mede af van de instroom, de huishoudsamenstelling en de beschikbaarheid van andere huisvestingsvormen.*

De uitzondering is beperkt tot onzelfstandige woonruimte omdat de initiatiefnemers juist deze huisvestingsvorm willen stimuleren. Woningdelen biedt met name voor alleenstaande vergunninghouders mogelijkheden om de bestaande woningvoorraad beter te benutten, zonder dat daarvoor een volledige zelfstandige woning nodig is.

Op welke termijn voldoende zelfstandige en onzelfstandige woonruimte beschikbaar zal zijn om aan de gemeentelijke huisvestingstaakstelling te voldoen, kunnen de initiatiefnemers niet met zekerheid aangeven. Dit is mede afhankelijk van de eerdergenoemde instroom, huishoudsamenstelling en realisatie van alternatieve huisvesting. Zoals eerder aangegeven, kan onvoldoende capaciteit tot een langere opvangduur leiden. De initiatiefnemers willen de beëindiging van voorrang echter niet afhankelijk maken van het vooraf realiseren van voldoende woonruimte. Zij zijn van mening dat eerst alle schaarste oplossen en daarna pas de voorrang beëindigen zou betekenen dat het uitgangspunt van gelijke behandeling tussen verschillende groepen woningzoekenden hoogstwaarschijnlijk voor onbepaalde tijd zal worden uitgesteld. Zij staan wel open voor een verlenging van de implementatiefase tot twee jaar, waarbij de tijdelijke uitzondering ook kan worden uitgebreid naar zelfstandige woonruimte.

2.4 Reikwijdte van het voorstel

De leden van de SGP-fractie constateren dat de taakstelling voor het huisvesten van vergunninghouders blijft bestaan. De kans is aanzienlijk dat gemeenten, door het verbieden van urgentie voor deze groep, niet meer kunnen voldoen aan de taakstelling. Zeker gezien het feit dat ook met de mogelijkheid tot voorrang de taakstelling vaak niet wordt gehaald.

Worden gemeenten hierdoor niet voor een onmogelijke opgave gesteld? Deze leden vragen of is overwogen om ook de taakstelling voor gemeenten te schrappen.

Reactie: *De initiatiefnemers erkennen dat het verbod op voorrang de uitvoering van de gemeentelijke huisvestingstaakstelling kan bemoeilijken, zeker gezien de bestaande huisvestingsachterstanden. Zoals eerder aan de CDA-fractie is geantwoord, behouden gemeenten verschillende mogelijkheden om vergunninghouders te huisvesten, waaronder reguliere sociale huur zonder voorrang, algemene urgentie, woningdelen, flexwoningen en doorstroomlocaties. De initiatiefnemers erkennen dat de capaciteit hiervan verder moet groeien, maar achten dit geen reden om voorrang op basis van verblijfsstatus te handhaven.*

De initiatiefnemers wijzen er daarnaast op dat het afschaffen van de gemeentelijke huisvestingstaakstelling onderdeel is van het huidige coalitieakkoord. Zij zijn voorstander van deze afschaffing, maar benadrukken dat daarvoor afzonderlijke wetgeving nodig is. Tot die tijd blijft de wettelijke taakstelling bestaan.

<u>Gemeenten</u>
De leden van de BBB-fractie constateren ten slotte dat het wetsvoorstel de voorrang wegens het zijn van vergunninghouder verbiedt, maar niet uitsluit dat gemeenten langs andere wegen beleid voeren waardoor vergunninghouders alsnog sneller aan woonruimte worden geholpen. Zijn de initiatiefnemers van mening dat de wet voldoende waarborgen bevat om te voorkomen dat het wettelijke verbod feitelijk wordt uitgehold? Zijn zij bereid de werking van het verbod expliciet te monitoren op constructies waarmee gemeenten of andere partijen de bedoeling van de wet ontwijken?

Reactie: *De initiatiefnemers zijn van mening dat de Huisvestingswet 2014 voldoende juridische waarborgen biedt om te voorkomen dat gemeenten het verbod op voorrang omzeilen. De Huisvestingswet kent een uitputtende regeling voor woonruimteverdeling. Gemeenten kunnen de voorrang voor vergunninghouders daarom niet via bijvoorbeeld prestatieafspraken met woningcorporaties of privaatrechtelijke overeenkomsten alsnog regelen. Gemeentelijke bepalingen die in strijd zijn met het verbod vervallen van rechtswege of kunnen worden vernietigd. De provincies houden toezicht op de naleving van het verbod.*

Daarbij benadrukken de initiatiefnemers dat niet iedere vorm van snellere huisvesting van vergunninghouders een omzeiling van de wet vormt. Vergunninghouders kunnen immers op dezelfde algemene urgentiegronden als andere woningzoekenden voorrang blijven krijgen. Bepalend is of het vergunninghouderschap zelf de grond voor voorrang vormt.

Zoals in paragraaf 8 aan de D66-fractie wordt toegelicht, zijn de initiatiefnemers bereid de uitvoering van het wetsvoorstel te monitoren. Zij zijn eveneens bereid eventuele signalen van constructies waarmee het verbod wordt omzeild daarbij te betrekken.

De leden van de ChristenUnie-fractie merken op dat dit voorstel een grote inbreuk doet op de beleidsvrijheid van gemeenten. Gemeenten hebben volgens de Huisvestingswet 2014 de taakstelling om verschillende groepen, waaronder vergunninghouders, te huisvesten. Achten de initiatiefnemers het gerechtvaardigd om hen de bevoegdheid af te nemen om hun woonruimteverdeling af te stemmen op lokale omstandigheden en maatschappelijke

behoeften? Hoe verwachten zij dat gemeenten kunnen voldoen aan de taakstelling volgend uit de Vreemdelingenwet 2000, als de woningvoorraad nog niet zodanig is uitgebreid dat het huisvesten van vergunninghouders ook op andere manieren kan worden bereikt? Welke concrete instrumenten houden gemeenten over om tijdig aan de taakstelling te voldoen? Kunnen de initiatiefnemers per instrument aangeven hoeveel huisvestingsplaatsen daarmee realistisch beschikbaar komen, tegen welke kosten en binnen welke termijn?

Reactie: *De initiatiefnemers erkennen dat het wetsvoorstel de beleidsvrijheid van gemeenten beperkt, maar achten dit gerechtvaardigd. Initiatiefnemers achten het zelfs een fundamentele taak van de landelijke wetgever om in te grijpen als beleid dat voortkomt uit gemeentelijke beleidsvrijheid strijdig is met het grondwettelijke recht op gelijke behandeling. Gemeenten behouden de mogelijkheid om rekening te houden met lokale omstandigheden en om vergunninghouders op dezelfde algemene urgentiegronden als andere woningzoekenden voorrang te verlenen.*

De initiatiefnemers erkennen eveneens dat het voldoen aan de gemeentelijke huisvestingstaakstelling hierdoor moeilijker kan worden. Zoals eerder aan de CDA-fractie is geantwoord, behouden gemeenten echter verschillende huisvestingsmogelijkheden, waaronder reguliere sociale huur zonder voorrang, algemene urgentie, onzelfstandige huisvesting, woningdelen, flexwoningen, doorstroomlocaties en particuliere huur. Voor de uitbreiding van alternatieve huisvesting zijn daarnaast financiële ondersteuningsregelingen beschikbaar.

Hoeveel huisvestingsplaatsen deze instrumenten afzonderlijk kunnen opleveren, tegen welke kosten en binnen welke termijn, kunnen de initiatiefnemers niet verantwoord kwantificeren. Dit verschilt per gemeente en hangt onder meer af van de beschikbare capaciteit en de lokale uitvoering. De initiatiefnemers erkennen dat deze capaciteit verder moet groeien.

<u>Aantallen met voorrang gehuisveste vergunninghouders</u>
De leden van de ChristenUnie-fractie lezen dat de initiatiefnemers enerzijds verwijzen naar cijfers waaruit volgt dat circa 7 procent van de vrijgekomen corporatiewoningen aan vergunninghouders wordt toegewezen en anderzijds naar een berekening waarin dit aandeel voor een beperktere vergelijkingsgroep op circa 32 procent wordt geschat. Kunnen zij nauwkeurig uiteenzetten waarom zij de tweede benadering geschikter achten? Is deze berekening onafhankelijk gevalideerd? Welke woningtypen, regio's en huishoudens worden hierin wel en niet meegenomen? Welke betekenis kan aan deze percentages worden toegekend zolang onbekend is in hoeveel gevallen sprake was van voorrang op grond van het vergunninghouderschap?

Reactie: *De initiatiefnemers wijzen erop dat de percentages van 7% en 32% betrekking hebben op verschillende vergelijkingsgroepen. Het CBS becijferde dat in 2022 circa 7% van alle vrijgekomen corporatiewoningen werd toegewezen aan huishoudens met een statushouder. In 2024 was dit circa 8%. De schatting van 32% van Jan van de Beek betreft daarentegen het gemiddelde aandeel over 2015–2018 binnen een beperktere groep woningen waarvoor jonge sociale huurstarters met een laag inkomen in aanmerking zouden komen. Daarbij richt de vergelijking zich op woningzoekenden onder de 65 jaar die nog geen corporatiewoning huren. Woningen die voornamelijk voor doorstromers of specifieke*

doelgroepen, zoals ouderen, beschikbaar zijn, worden daarmee niet op dezelfde wijze meegewogen.

De initiatiefnemers achten deze beperktere vergelijking relevant, omdat vergunninghouders die vanuit de opvang uitstromen vooral concurreren met woningzoekenden die nog geen zelfstandige corporatiewoning huren. Van de specifieke berekening van 32% is bij initiatiefnemers geen afzonderlijke onafhankelijke validatie bekend. Ook ontbreekt een volledige uitsplitsing naar woningtypen en regio's. Initiatiefnemers benadrukken dat het de leden van de ChristenUnie-fractie vrijstaat om deze informatie bij dhr. van de Beek op te vragen.

Ook willen initiatiefnemers de leden van de ChristenUnie-fractie wijzen op een ander door het CBS gepubliceerd percentage. Wanneer uitsluitend wordt gekeken naar woningen die aan starters werden toegewezen, blijkt dat in 2024 21% van deze woningen naar huishoudens met een statushouder ging. In 2018 was dit slechts 9%. De initiatiefnemers achten deze benaderingen geschikter omdat de eerste benadering ook doorstroom binnen de sociale huursector meeneemt, terwijl dit geen invloed heeft op de beschikbare voorraad van sociale huurwoningen. Het nettoeffect is bij dat soort toewijzingen dus nul. Daarom achten initiatiefnemers het geschikter om dan wel naar de CBS-cijfers betreffende starters te kijken, dan wel naar de nog verder toegespitste cijfers van dhr. van de Beek. Deze illustreren de daadwerkelijke impact van statushouders op de beschikbare woningvoorraad voor mensen zonder bestaande huisvesting.

3. Verhouding tot hoger recht

3.1 Recht op huisvesting (Grondwet en sociale grondrechten/EVRM)

De leden van de ChristenUnie-fractie lezen dat de initiatiefnemers het recht op huisvesting primair als een inspanningsverplichting beschouwen. Zij vragen welke concrete inspanning van de overheid tegenover het verbod op voorrang staat. Welke afdwingbare maatregelen garanderen dat vergunninghouders toegang houden tot adequate, betaalbare en passende huisvesting?

Reactie: *De initiatiefnemers onderschrijven dat de overheid zich moet blijven inspannen om de toegang tot adequate, betaalbare en passende huisvesting te bevorderen. Die verantwoordelijkheid geldt immers voor alle woningzoekenden, ook vergunninghouders. Tegenover het verbod op voorrang staat dan ook een bredere overheidsinzet op het vergroten van het woningaanbod en het verbeteren van de toegang tot huisvesting. Zoals uiteengezet in de memorie van toelichting wordt ingezet op de realisatie van flex- en transformatiewoningen, het beter benutten van de bestaande woningvoorraad door woningdelen, het realiseren van onzelfstandige woonruimte en het uitbreiden van doorstroomlocaties en andere tijdelijke huisvestingsmogelijkheden. Gemeenten worden hierbij ondersteund door onder meer de Stimuleringsregeling Flex- en Transformatiewoningen en bekostigingsregelingen voor doorstroomlocaties en tijdelijke huisvestingsvoorzieningen. Deze maatregelen zijn erop gericht de beschikbare huisvestingscapaciteit te vergroten en de uitstroom van vergunninghouders uit de asielopvang te bevorderen, zonder dat daarvoor structureel voorrang bij de toewijzing van reguliere sociale huurwoningen noodzakelijk is.*

Wat betreft de juridisch afdwingbare waarborgen wijzen de initiatiefnemers allereerst op de bestaande mogelijkheden binnen de Huisvestingswet 2014. Het voorliggende wetsvoorstel sluit vergunninghouders niet uit van sociale huurwoningen en evenmin van algemene urgentieregelingen. Wanneer een vergunninghouder voldoet aan de voorwaarden van een toepasselijke urgentiecategorie, bijvoorbeeld vanwege ernstige medische omstandigheden of een andere erkende urgente woonbehoefte, kan deze op dezelfde wijze als andere woningzoekenden aanspraak maken op voorrang. Ook blijft het mogelijk om op grond van artikel 11 van de Huisvestingswet 2014 voorrang te verlenen op basis van de passendheid van een woning, bijvoorbeeld vanwege de omvang van het huishouden of de bijzondere kenmerken van de woonruimte. Voor dergelijke voorrang gelden dezelfde voorwaarden voor vergunninghouders als voor andere woningzoekenden. Zolang de gemeentelijke huisvestingstaakstelling van kracht is, blijven gemeenten bovendien wettelijk verantwoordelijk voor de huisvesting van vergunninghouders.

Voor de betaalbaarheid van huisvesting wijzen de initiatiefnemers daarnaast op bestaande wettelijke voorzieningen, waaronder de huurtoeslag. Vergunninghouders kunnen, wanneer zij aan de daarvoor geldende voorwaarden voldoen, op dezelfde wijze als andere huurders aanspraak maken op deze ondersteuning. Het wetsvoorstel brengt hierin geen verandering. Daarmee blijft een bestaand instrument behouden dat ertoe bijdraagt woonruimte voor huishoudens met een lager inkomen betaalbaar te maken.

3.3 Internationaal Verdrag inzake de rechten van het kind (IVRK)

De leden van de D66-fractie lezen dat het voorgestelde verbod op urgentie ertoe kan leiden dat minderjarige kinderen langer verblijven in (nood)opvanglocaties. Dit kan gevolgen hebben voor hun veiligheid, gezondheid en ontwikkeling en daarmee raken aan de rechten van het kind, zoals beschermd in het Internationaal Verdrag inzake de Rechten van het Kind (IVRK). Desondanks achten initiatiefnemers deze mogelijke negatieve gevolgen ‘proportioneel’ en ‘aanvaardbaar' in het licht van hun doelstelling om de huidige voorrangsregeling te wijzigen en de druk op de woningmarkt te verminderen. Deze leden verzoeken de initiatiefnemers in dat licht te reflecteren op de bevindingen van de Onderzoeksraad voor Veiligheid in het rapport ‘Kinderen in Nood’ van 21 september 2026 over de gevolgen van langdurig verblijf van kinderen in (nood)opvanglocaties. Hoe wegen initiatiefnemers de gevolgen van langdurig verblijf mee in de beoordeling van het wetsvoorstel? Kunnen zij daarnaast uiteenzetten welke negatieve gevolgen zij precies beschouwen als proportioneel en aanvaardbaar?

Reactie: *De initiatiefnemers hebben kennisgenomen van de bevindingen van de Onderzoeksraad voor Veiligheid en erkennen de zorgen over de veiligheid, gezondheid en ontwikkeling van kinderen in de noodopvang.*

De indieners zien dat de opvangketen bezwijkt door een structurele en onverantwoorde hoge asielinstroom. Dit kabinet spant zich in om de instroom sterk te beperken. Daarmee zal het gebruik van noodopvang verdwijnen. Recent is besloten om het COA structureel en stabiel te financieren. Daarmee kan het COA beter langetermijn afspraken maken.

Voor alleenstaande minderjarige geldt dat ze buiten de noodopvang worden opgevangen en begeleid door stichting Nidos. Voor minderjarige asielzoekers die samen met meerderjarige

asielzoekers naar Nederland komen komt een deel terecht in een noodopvang. De indieners erkennen de inzet van vele professionals en vrijwilligers die de omstandigheden van minderjarige in noodopvang te verbeteren.

Ondanks de inspanning van de overheid en samenleving erkennen de indieners dat de omstandigheden voor minderjarige in noodopvang moeilijk kunnen zijn, maar een zekere verbetering is ten opzichte van de reis naar Nederland door tal van (veilige) landen over honderden en honderden kilometers.

De initiatiefnemers benadrukken tegelijkertijd dat de gevolgen van de woningnood niet uitsluitend vergunninghouders treffen. Ook andere woningzoekenden ondervinden ernstige gevolgen van het gebrek aan betaalbare woonruimte. Zo blijkt uit onderzoek van ING dat 66% van de thuiswonende starters graag uit huis wil, maar dat niet kan,[16] met als gevolg dat de ontwikkeling van jongvolwassenen belemmerd wordt door lang thuis te wonen, omdat zij hierdoor later (financieel) zelfstandig worden[17] en meer moeite hebben om relaties te vormen.[18] Jongeren worden hierdoor gedwongen tot uitstel (en soms zelfs afstel) van belangrijke levensgebeurtenissen, zoals trouwen, samenwonen en kinderen krijgen.[19] Ook laat wetenschappelijk onderzoek zien dat onbetaalbare huisvesting samenhangt met een slechtere mentale gezondheid, in het bijzonder onder jongeren.[20] De initiatiefnemers vinden daarom dat bij de verdeling van schaarse woonruimte ook de belangen van andere woningzoekenden moeten worden meegewogen.

Zoals in de memorie van toelichting is uiteengezet, behouden gemeenten de mogelijkheid om urgentie te verlenen aan gezinnen met minderjarige kinderen, bijvoorbeeld bij medische omstandigheden of (dreigende) daklooshеid. Dit geldt voor alle gezinnen die aan de daarvoor gestelde voorwaarden voldoen, ongeacht hun verblijfsstatus. Volgens de initiatiefnemers biedt dit ruimte om bijzondere kwetsbaarheid mee te wegen, zonder dat het enkele feit dat een gezin vergunninghouder is automatisch recht geeft op voorrang boven andere woningzoekenden.

4. Gevolgen (m.u.v. financiële gevolgen)

4.1 Gevolgen voor burgers

De leden van de ChristenUnie-fractie lezen dat vergunninghouders over het algemeen nog niet bekend zijn met de wijze waarop ze een woning kunnen vinden en dat ze veelal niet de Nederlandse taal spreken. Dit maakt het lastiger voor vergunninghouders om een passende woonruimte te vinden, omdat ze meer op zichzelf aangewezen zijn. Hoe verhoudt deze kwetsbare positie op de woningmarkt zich tot het verbod op urgentie voor vergunninghouders?

---

[16] Bijna de helft van de starters begint later aan kinderen door woningnood | Newsroom ING

[17] Jongeren wonen langer thuis; schaamte ligt op de loer

[18] Explaining the Effect of Parent-Child Coresidence on Marriage Formation: The Case of Japan | Demography | Duke University Press

[19] Short-Term Effects of House Prices on Birth Rates by Cevat Giray Aksoy :: SSRN & Explaining the Effect of Parent-Child Coresidence on Marriage Formation: The Case of Japan | Demography | Duke University Press

[20] Housing unaffordability and mental health: dynamics across age and tenure

Reactie: *De initiatiefnemers wijzen erop dat voor grotere groepen - waaronder arbeidsmigranten die zich duurzaam willen vestigen in Nederland - geldt dat ze niet de taal spreken en minder bekend zijn met de wijze waarop ze een woning kunnen vinden. Statushouders hebben daardoor een moeilijkere uitgangspositie, net als deze andere groepen. Voor die groepen is dat evenmin een grond voor voorrang.*

Er is een brede consensus over het belang van vroegtijdig investeren in de Nederlandse taalbeheersing, arbeidsparticipatie en (voor)inburgering. Beleid daarvoor is ontwikkeld en wordt uitgevoerd.

4.2 Gevolgen voor decentrale overheden

De leden van de D66-fractie vragen hoe Gedeputeerde Staten volgens de initiatiefnemers zouden handelen wanneer een gemeente haar wettelijke taakstelling niet haalt omdat zij vergunninghouders niet langer met voorrang kan huisvesten? Kan in die situatie sprake zijn van taakverwaarlozing door de gemeente? Zo ja, welke maatregelen kunnen Gedeputeerde Staten bij indeplaatsstelling nemen die de gemeente zelf op grond van dit wetsvoorstel niet mag nemen? Wie draagt de financiële gevolgen wanneer een gemeente aantoonbaar onvoldoende mogelijkheden heeft om tegelijkertijd aan beide wettelijke kaders te voldoen?

Reactie: *Allereerst wijzen de initiatiefnemers op het huidige coalitieakkoord waar het afschaffen van de taakstelling onderdeel van is.*

Daarnaast zijn de initiatiefnemers van mening dat er voldoende alternatieven zijn voor gemeenten om statushouders te huisvesten in onzelfstandige wooneenheden en doorstroomlocaties. Daarbij stelt het kabinet de instroom sterk te beperken, wat zorgt voor minder druk op opvanglocaties en tenslotte de woningmarkt.

De leden van de VVD-fractie vinden het van belang dat gemeenten de juiste voorbereiding treffen om zo snel mogelijk de regels in werking te laten treden. Deze leden lezen dat gemeenten een termijn van één jaar krijgen om hun beleid en hun huisvestingsverordening aan te passen. Kunnen de initiatiefnemers toelichten hoe zij tot deze termijn zijn gekomen? Zij vragen in hoeverre de initiatiefnemers over deze termijn contact hebben gehad met de Vereniging van Nederlandse Gemeenten (VNG), met andere medeoverheden en met maatschappelijke partners, zoals woningcorporaties. Achten deze partijen de termijn van één jaar voldoende? Hoe zien de initiatiefnemers en de medeoverheden de relatie met de aanstaande bestuurlijke afspraken tussen het ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (BZK) en het Interprovinciaal Overleg (IPO), de VNG en Aedes over alternatieve huisvesting, mede voor vergunninghouders? Kunnen de initiatiefnemers de reacties van deze partijen met de Kamer delen?

Reactie: *De initiatiefnemers wijzen op de al functionerende woonregio's en woontafels waarbij integraal naar de bevolkingsontwikkeling wordt gekeken, de daaruit volgende woonbehoefte en hoe deze wordt omgezet in een woningbouwprogramma.*

Voor onzelfstandige woningen en doorstroomlocaties is (financiële) ondersteuning voor gemeenten beschikbaar. Tegelijk werkt het kabinet aan asielinstroombeperkende maatregelen.

De initiatiefnemers zijn bekend met de standpunten en diverse geluiden van individuele gemeenten, koepelorganisatie VNG en andere maatschappelijke partijen. De initiatiefnemers wijzen op een groeiend aantal gemeenten dat niet meer kiest voor de voorrang van statushouders. Zeker na afloop van recente gemeenteraadsverkiezingen, met nieuwe democratische mandaten.

Tenslotte hebben de initiatiefnemers aangegeven bereid te zijn de termijn van één jaar te verlengen naar twee jaar en de uitzondering in die periode ook te laten gelden voor zelfstandige woonruimte. Daarmee krijgen gemeenten en corporaties meer ruimte om hun beleid aan te passen en alternatieve vormen van huisvesting verder op te bouwen, zonder dat het doel van het wetsvoorstel verandert.

7. Financiële gevolgen

Huurtoeslag

De leden van de VVD-fractie vragen de initiatiefnemers naar de gevolgen van het wetsvoorstel voor de uitgaven aan huurtoeslag. Kunnen de initiatiefnemers aangeven welk effect zij verwachten op het aantal vergunninghouders dat huurtoeslag ontvangt en op de totale uitgaven aan huurtoeslag?

Reactie: *De initiatiefnemers verwachten niet dat het wetsvoorstel zonder meer leidt tot hogere uitgaven aan huurtoeslag. Het wijzigt namelijk alleen de regels voor de verdeling van woonruimte en niet de voorwaarden waaronder aanspraak bestaat op huurtoeslag. Desondanks kan het wetsvoorstel indirect gevolgen hebben voor de uitgaven aan de huurtoeslag. Als statushouders vaker onzelfstandig wonen of woningen delen kunnen de uitgaven van de huurtoeslag afnemen. Omgekeerd kan een statushouder ook een duurdere woning huren en daardoor een hogere aanspraak hebben. Welk effect per saldo optreedt, kan pas bij de evaluatie worden vastgesteld. Als de uitgaven aan huurtoeslag toenemen, zullen de initiatiefnemers uiteraard kijken of er aanpassingen binnen het toeslagenstelsel nodig zijn.*

Kosten asielopvang

De leden van de CDA-fractie vragen de initiatiefnemers welk effect het verbod op voorrang van vergunninghouders zal hebben op de druk op de asielopvang en de noodzaak tot het inzetten van noodopvang. Daarnaast vragen deze leden op welke wijze de initiatiefnemers rekening hebben gehouden met nadelige financiële effecten voor de asielopvang.
Gezien de huidige druk op de opvangketen, zijn zij van mening dat de doorstroom van vergunninghouders naar alternatieve huisvesting bevorderd moet worden, om zo de opvangketen te ontlasten en onnodige uitgaven aan noodopvang tegen te gaan. De leden van de CDA-fractie vragen de initiatiefnemers om toe te lichten op welke wijze het verbod op voorrang voor vergunninghouders samen kan gaan met een constructieve integrale oplossing voor het ontlasten van de asielopvangketen en het vergroten van de woningvoorraad voor verschillende doelgroepen zoals starters en vergunninghouders.

Reactie: *Het klopt dat er zonder voldoende huisvesting tijdelijk extra druk kan ontstaan op de opvang. Echter kan de opvangproblematiek niet structureel worden opgelost door het af te wentelen op starters en gezinnen. Voorrang voor statushouders creëert namelijk geen extra woning maar zorgt er enkel voor dat een statushouder iets sneller uitstroomt maar een andere woningzoekende die vaak al langer wacht nog langer moet wachten.*

De oplossing moet volgens de initiatiefnemers bestaan uit een combinatie van lagere instroom, een uitbreiding van alternatieve huisvesting waaronder flexwoningen, woningdelen en doorstroomlocaties en meer woningbouw door een aantrekkelijker bouw en investeringsklimaat te realiseren. De financiële gevolgen door de tijdelijke extra druk vinden de initiatiefnemers niet doorslaggevend voor de vraag of de verblijfsstatus een voorrangsgrond moet zijn.

De financiële gevolgen voor de opvang kunnen de initiatiefnemers niet nauwkeurig ramen, omdat die afhangen van de instroom en van de snelheid waarmee alternatieve huisvesting beschikbaar komt. Wel is duidelijk dat langer verblijf in de opvang kosten met zich meebrengt. De langere implementatiefase en de uitbreiding van alternatieve huisvesting zijn erop gericht die tijdelijke extra druk zo beperkt mogelijk te houden.

Tot slot is juist de onvoldoende begrensde instroom, die mede veroorzaakt wordt door de aantrekkelijke voordelen voor vluchtelingen in Nederland[21], een belangrijke oorzaak voor deze opvangcrisis. Zo gaat een Soedanese tiktokker langs bij andere statushouders die hun sociale huurwoning laten zien. Het leven is goed hier, lijkt de boodschap. Dat is wat betreft de initiatiefnemers tekenend voor hoe ons asielklimaat invloed heeft op de keuze van vluchtelingen.

8. Evaluatie

De leden van de D66-fractie vragen de initiatiefnemers waarom zij kiezen voor een eerste evaluatie vijf jaar na inwerkingtreding, terwijl de implementatiefase al na één jaar zou eindigen. Zijn de initiatiefnemers bereid voorafgaand aan het beëindigen van de implementatiefase te laten beoordelen wat de gevolgen zijn geweest voor de uitstroom uit de asielopvang, de huisvestingstaakstelling, de beschikbaarheid van alternatieve huisvesting, de inburgering en de positie van andere woningzoekenden? Waarom is niet voorzien in een wettelijke evaluatie of beslismoment voordat de tijdelijke uitzondering vervalt?

Reactie: *De evaluatie na vijf jaar heeft als doel om de werking van de wet te beoordelen. Verder zijn de initiatiefnemers bereid om tijdens de implementatiefase de uitstroom uit de opvang, realisatie van alternatieve huisvesting en positie van andere woningzoekenden te monitoren.*

Echter vinden de initiatiefnemers een wettelijke evaluatie of beslismoment voordat de tijdelijke uitzondering vervalt niet wenselijk. Hiermee zou een uitzondering constant kunnen worden verlengd zolang de gewenste beweging nog niet is ingezet. Dat zou wat betreft de initiatiefnemers de logica omkeren waarin juist het tekort aan woningen een belangrijke reden is om gelijke behandeling na te streven. Zo wordt voor jongeren of andere woningzoekenden ook niet gegarandeerd dat er eerst voldoende huisvesting voor hen beschikbaar is voordat een bepaalde regel in werking treedt. Monitoring moet volgens de initiatiefnemers aanleiding geven tot praktische aanpassingen maar kan niet betekenen dat het verbod wordt uitgesteld.

9. Advies en consultatie

[21] Nederland asiel voor Soedanezen, Jemenieten, Palestijnen: rol van sociale media | De Telegraaf

De leden van de D66-fractie vragen de initiatiefnemers verder toe te lichten hoe dit initiatiefwetsvoorstel tot stand is gekomen. Hebben de initiatiefnemers na het indienen van hun initiatiefwetsvoorstel zelfstandig overleg gevoerd met de VNG, het IPO, het Centraal Orgaan opvang asielzoekers (COA) en andere uitvoeringsorganisaties? Zo ja, wat waren daarvan de uitkomsten en tot welke wijzigingen heeft dit overleg geleid? Zo nee, waarom achten de initiatiefnemers de consultatie van het eerdere regeringsvoorstel voldoende voor de beoordeling van dit initiatiefwetsvoorstel, mede gezien de sindsdien gewijzigde juridische en beleidsmatige context?

Reactie: *Dit voorstel bouwt voort op het eerdere regeringsvoorstel van het vorige kabinet. Bij de voorbereiding daarvan is toen uitvoerig gesproken met uitvoeringsorganisaties en medeoverheden om hun bezwaren en aandachtspunten mee te nemen. Hierom zien de initiatiefnemers geen reden om deze gesprekken nogmaals te voeren. Daarnaast worden de uitvoeringsbezwaren niet genegeerd en zijn de gefaseerde invoering en tijdelijke uitzondering juist bedoeld om ruimte te bieden aan de praktijk. Uiteraard worden nieuwe feiten, zoals de recente cijfers van het CBS en het onderzoek van het EIB, meegenomen bij de verdere behandeling van dit voorstel.*

9.3 Overige reacties

9.3.2 Gevolgen van het wetsvoorstel

Uitstroom uit opvangcentra

De leden van de BBB-fractie vragen op welke wijze de naar verwachting jaarlijks circa 28.000 vergunninghouders uit kunnen stromen uit de asielopvang wanneer de reguliere sociale huurwoning voor een belangrijk deel van deze groep niet langer direct bereikbaar is? Kunnen de initiatiefnemers deze 28.000 uitsplitsen naar de verschillende huisvestingsvormen waarop zij rekenen?

Reactie: *De initiatiefnemers kunnen deze aantallen niet op een exacte manier uitsplitsen naar huisvestingsvorm, een dergelijke verdeling zou namelijk schijnprecisie opleveren. Vooraf staat namelijk niet vast hoeveel statushouders alleenstaand zijn of een gezin vormen, in welke gemeente zij terechtkomen, welk inkomen zij hebben en welke huisvestingsvorm daar op dat moment beschikbaar is.*

De uitstroom zal wat betreft de initiatiefnemers moeten plaatsvinden via reguliere sociale huur zonder voorrang, algemene urgentie, onzelfstandige huisvesting, woningdelen, flexwoningen, doorstroomlocaties of particuliere huur. De initiatiefnemers benadrukken hierbij dat sociale huur niet onbereikbaar wordt voor statushouders en alleen de voorrang op basis van hun status verdwijnt.

De capaciteitscijfers uit de staat van de migratie 2026[22] *onderstrepen daarnaast dat voorrang de capaciteitstekorten niet oplost maar slechts bepaalt welke woningzoekende een schaarse woning krijgt. Zo bestond begin 2026 nog een achterstand van bijna negenduizend te huisvesten statushouders. Dit onderstreept meer dat voorrang op zichzelf het onderliggende woningtekort niet wegneemt. De inzet moet dus gelijke toegang, minder vraagdruk en meer woningaanbod zijn in plaats van schaarste af te wentelen op Nederlandse starters en gezinnen.*

[22] De Staat van Migratie 2026

Welk percentage van de vergunninghouders beschikt bij uitstroom uit het COA naar verwachting over een inkomen dat toereikend is om zelfstandig woonruimte in de particuliere huursector te huren? Op basis waarvan achten de initiatiefnemers particuliere huur een alternatief van betekenis wanneer een toereikend inkomen daarvoor een vereiste is?

Reactie: *Er zijn op dit moment geen betrouwbare gegevens waaruit blijkt welk percentage bij uitstroom voldoet aan de inkomenseisen van particuliere verhuurders. Er bestaan wel gegevens over inkomen, arbeid en uitkeringsafhankelijkheid van statushouders. Echter betekent het hebben van een inkomen niet automatisch dat wordt voldaan aan de inkomenseisen.*

De initiatiefnemers zijn dan ook van mening dat particuliere huur niet voor iedere vergunninghouder een realistisch alternatief is. Particuliere huur is slechts een van de meerdere mogelijkheden naast reguliere sociale huur zonder voorrang, woningdelen, flexwoningen, onzelfstandige huisvesting of doorstroomlocaties.

Tot slot willen de initiatiefnemers benadrukken dat het ontbreken van voldoende inkomen voor particuliere huur niet betekent dat een vergunninghouder dan maar voorrang moet krijgen op andere woningzoekenden die zelf ook beperkte financiële middelen hebben. De inzet moet wat betreft de initiatiefnemers juist gericht zijn op minder instroom, meer woningaanbod en het creëren van economische zelfstandigheid van statushouders.

Keijzer

Claassen

Clemminck